

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
talunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél órában.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Hulló levél.

Mínta egy pazar kéz pénzt szórna a
[fákról,
Hull pereg a levél a nyár vége óta,
A muló pompáért fizet a természet;
Istenem! Istenem! de nagy az adója,
De sok hulló levél,
De sok hervadt rózsa!

Vége már a nyárnak, meleg napsugárnak,
Szomorú nótákat dudol az őszi szél;
Drága itt az élet, a fény, illat, pompa;
Minden arról suttog, minden arról beszél,
A hervadó virág,
A lehulló levél!

Nagy lten az ára, mindennek a mi szép,
Ingyen nem kaphatunk semmit e világon.
Boldog napjainkért, örömperceinkért,
Egykor megfizetünk, most már irva
[látom,
Hervadó levelen,
Elhulló virágon!

Ifjuságunk elszáll, éltünk tova rebben;
Igy van ez már régen, a teremtés óta.
Földi boldogságnak, muló örömöknek,
Istenem! Istenem! de nagy az adója
De sok hulló levél,
De sok hervadt rózsa! . . .

Bucsu az ó évtől.

Nem fogjuk oda feljegyezni ezt az évet, hol boldog éveink feljegyezve vannak.

Nem amiatt, a miket hozott, hanem azért, a miket valósítatlanul hagyott.

Nagy történeti esztendő volt pedig, de azok az események, melyek nevezetessé tették, nem szűrődtek le az időben és minden zürzavarban, bevégezetlenül maradtak.

Nem tudott megszületni az új Magyarország, a melynek megszületésére olyan hő óhajással vágyakoztunk.

Mint a színpadon görögtűz mellett nagy árnyak jelentek meg pedig, hogy az új fejlődést előmozdítsák, de mint színpadon, a görögtűz után a nagy árnyak vissza hanyatlottak a semmiségbe.

S az is a mi történt, színpadias és belső valóság nélkül való volt.

Vártuk a magyarság sorsának jobbrafordulását, vártuk, hogy a kivándorlás megszűnik, vártuk a Krisztus evangélioma és a szabadság terjedését. Nem történt semmi. A teherhordók csak nyergét és urat cseréltek, a kivándorlás a régiben és a hatalmasok rettegés között.

Egyházilag sem vagyunk boldogabbak.

Az új törvények ugyan sok bolyongás, utazás, gyülekezés és üres tanácskozás után tető alá jutottak, de a méreg, mely közéletünkbe került, tovább ette magát.

Nem szeretjük mi egymást, ez a mi legnagyobb betegségünk, s azok munkáján, a kik egymást nem szeretik, nincsen Istennek áldása.

A hatalom és uralom vágya megrontja az erőset, és a nyomor iriggyé teszi és lealjasítja a szegényt és erőtelent.

Pap a tanítóra és a világiakra panaszkodik és viszont. A tanító és a nép az összes ellen, kormányzottak a kormányzók ellen fordulnak. A legelemibb szenvedélyek kerülnek felül, egy olyan kornak veszi kezdetét, melyben mindenki minden ellen küzd és senki a másikban meg nem bizik. Testvérhac ez, melyben elbukunk. Az Isten adjon nekünk belőle szabadulást. És még az, hozzá, hogy e harcok csak sekélyes összecsapások. Személyi motívumok fekszenek azok hátterében. Haldoklunk és a jóták miatt hordozunk véres kardot.

Hogy a király nevében, vagy a minisztérium nevében teszi-e meg a kormány észrevételeit a törvényekre? Jogfeladás, árulás-e a mit a zsinat tagjai tettek. Ki a hős lovag, a ki a papírsáncok ormán megvédi a hazát. S ki az igazi pap, az-e a ki csak prédikál, vagy az is, aki mellékfoglalkozásokat is keres? Mindezek

merő semmiségek a mi nagy nyomoruságunkhoz képest. Nem a törvények, nem a zsinat, nem a kormányzat, nem a mellékfoglalkozások, mi bajunk, ha nem az evangéliom fényének a megfogyatkozása. Az inség és elhagyatottság miatt, és a nagy férfiak kidőlésével, a tudomány és ismeret elhanyagolása folytán.

Erre a nagy bajra nem hozott nekünk gyógyulást az elmúlt esztendő. Míg más államokban előbbre haladtak, megerősödtek hitfeleink s a szabad levegő, melyben élnek csak javokra szolgál, a mi befolyásunk minden ponton összezugorodik s maholnap mi leszünk a konservatívizmus szekértolói.

Angliában a skót szabad egyház elvesztette minden javait és azért egyetlen templomában sem nemult el az evangéliom hirdetése.

Franciaországban új irány kerekedett felül, az állam eloldta kötelet a különböző egyházaktól és a mi hitfeleink mégsem estek kétségbe. Rendre mindenütt megépítik egyházaikat és önjerejükből is szervezkedni tudnak. Erőt ad nekik az evangéliom, mely hatóvá és élővé vált közöttük. Mi pedig mindenben csak az államra és a hivatalos egyházi apparátusra támaszkodunk. Mindenért csak vezéreinket, másokat teszünk felelőssé. Magunk alig teszünk valamit, a mit teszünk is csak félig tesszük azt.

Ez az oka, hogy semmi nagyobb vállalkozás nem tud nálunk sikerülni. Belmisszió, intenzivebb munkálkodás az egyháztársadalmi élet terén, Kálvin-egylet, lelkész-egyesület, irodalmi törekvések, lelkészképzés reformálása, prot. egyetem jelszavakért ott kavarogtak a levegőben, felfellobbantak mint a szalma láng és azonnal el is aludtak. A pernye, a füst az eltölt mindent.

Ránk nehezedett az élet terhe. Sorainkat gyengítették a kitérések a reversalisok az elköltözések és a halál, melynek ez évben a szokottnál is nagyobb aratása volt.

Lelkészek, tanítók, buzgó világiak úgy hullottak el mellőlünk, mint ősszel a fákról a levél. Elhullottak nem csak késő vénségben az éleffel megelégedve, hanem a legszebb férfikorban is számosan, midőn munka várt volna rájuk. Emlékezzünk meg itt róluk és fonjuk koszoruba nevöket.

Elhunytak ez évben: Filó Lajos (N.-kőrös), dr. Zsindely István (S.-patak), Szegedi Károly (Békes). György Aladár (Bpest), Bódogh Bénéiamin (T.-dada), Csoó Zsigmond (T.-szalka), Torma Károly (Köbölkut), Hajdu Elek (Szentleányfalva), Biber József (Bakonszeg), Körösi Pál (V.-Namény), Bakcsi Gyula (Dercen), Biró Lajos (Szöllös), Biró Antal (Derecske), Kálmán Farkas (Gyoma), Bán Sándor (Szentjobb), Csia Márton (Erdőhegy),

Kulifay István (Kuncsorba), Juhász Sándor (T.-roff) dr. Högyes Endre (Budapest), Nagy Pál (gömöri esperes), Szentpétery Sámuel (Pelsőcz), Vincze József (P.-ladány), Sükösd Gyula (Hmvásárhely), Kovács János nyugalmazott tanár, Borsos Benő (Szatmár), Herepey Károly (Nagyenyed) Papolczi K. (Sz.-hegy), és még számosan. Emlékek legyén áldott. Sok ároni család borult gyászba. Vigasztaltassanak meg és kárpótoltassanak, a mint hogy megvigasztaltattak és kárpótoltattak a lelkészeiket, tanítóikat és tanáraikat vesztett egyházak és iskolák, melyekben az Ilyések helyére ifjú Timótheusok állottak. Változások történtek az esperesi és gondnoki karban is. Nagy István nyugalomba lépett tudós esperesünk helyét Marjai Péter foglalta el és a lemondott gr. Degenfeld Sándor helyére Helmecy József lépett. Egyházkerületi tanácsbiróságot nyertek Garzó Gyula s Mezösi Béla, dr. Tóth János megérdemelt méltóságokat.

Szívükből köszöntjük őket mi is és Istentől szerencsét kívánunk szolgálataikra. Kívánjuk, hogy a munkát, melynek végzésében elődeik lerokadtak, sikerrel folytassák s méltóságaikat egyházunk javára ujabbal tetézzék.

Van-e azonban e jó kívánatoknak lehetősége? Van és az Isten kezében fekszik, a kinek kegyelme akármilyen volt is az ő év, velünk és egyházával maradt s el nem mulik, míg tél és nyár, vetés és aratás meg nem szűnnek.

Nem szűnt meg az aratás ez évben sem, és a föld megadta az ő gyümölcsét.

Nem szűnt meg az Úr kegyelme, egyházaink iránt sem, mert ezek közül a nehéz viszonyok közt is többen megépültek. Nagykolcs, Döghe tornyot templomot emelt, Izsnyéte romjából új életre kelt, Fenes, Élesd, Tivadar, Oros, Mikola Lövöpetri tornyot, templomot ujitottak, Hencida harangot, mások orgonát, órát szereztek és állítottak. Egyházaink részére nagy adományok estek (Sesztina Jenő és neje) s többen azok közül a közadakozásokból és más segélytorrásokból újra szervezkedtek.

Ritka szép ünnepélyekben is volt a többek közt részünk. Ilyen volt a Sinka Lajos és Szalóky Dániel, gróf Degenfeld József és a Balogh Ferencz ünneplése s a budapesti nagy egyház ünnepe. E pont alá soroljuk a Bocskay, Rákóczi és Thököly emlékének kegyeletes felujítására vonatkozó országos ünnepélyeket is.

Kár, hogy e nagy szellemek emléke állandó, maradandó becsü alkotásokra nem ihletett bennünket, különösen iskoláinkat illetőleg.

Sok szó esett a debreceni egyetemről, de annak megvalósítására, az egyházkerület által felállítani rendelt két tanszéken, a gróf Degenfeld idevonatkozó indítványán, Debrecen és Hajdu

vármegye sorompóba lépésén kívül alig történt valami. Evangélikus testvéreink félre állottak, az országos ref. egyház csak a tervezetnél és a költségvetésnél maradt.

Népiskoláink ez évben is foszladoztak és hulladoztak az egyház testéről és ebben az általános felfordulásban, a melyben velök és nyomorgó tanítóinkkal vagyunk, kilátásaink is elég sötétek.

A növevelést szolgáló intézmények azonban örvendetesen gyarapodtak, erősödtek és épültek. Miskolc, Nyiregyháza, Szatmár ujabb reménységgel biztatnak a jövőre. Középiskoláink is fejlődést mutatnak. Nánáson új gimnáziumunk épült, Karcagon megnyílt a VII-ik osztály, bővítést, új épületek emelését tervezik Mezőturon is másutt is. A tanárok is reménykednek és fizetéseknek a rendezését várják.

Azt várják lelkészeink is. Legyünk közös erővel rajta, hogy ne csalódjanak.

Szebb jövővel biztat a már megalakítottak tekinthető lelkész nyugdíjintézet s a hivek terheinek országos segélylyel történő rendezése.

Ez az utóbbi azonban főleg csak azoknak az egyházaknak fog javokra válni, a melyek a fejlesztés érdekében bátor és önfeláldozó lélekkel terheket vettek magokra.

A kis egyházak elnéptelenedését és a nagy városi egyházak nehéz küzdelmeit azonban nem fogja meggátolni ez sem, mert itt részint az országos állapotok nehezedenek reánk, részint belülről való megépülésre van szükség.

De legyen elég. Bucsuzzunk ez évtől, melyet az Isten kegyelme adott s melyet nem tudunk a magunk javára felhasználni.

Ha feltudtuk volna, nem állanánk most remény és kétség között, aggodalommal sziveinkben.

Nem állanának lelkészeink, tanítóink, tanáraink, hiveink, a kiknek ez legnagyobb részben csalódást hozott.

S nem állana a nép, mely kunyhóiban zugolódva forrong és új dolgok után kívánczik.

Indulj pályavégzett év. Nem fogunk oda feljegyezni, a hol jobb éveink feljegyezve vannak. Elmúltál, jobbat várunk s midőn a mulandósággal, az emlékekkel körül örvényelsz, elledben a jövődhez apellálunk és ahoz a kinek kezében vagyunk az idővel s a mi abban történik, az örökkévaló szent Istenhez.

Dr. Ferenczy Gyula.

A lelkeszi egyesület dolgairól.

A mai világ egy napos eseményeinek halmazában könnyen lekerül a napirendről az olyan törekvés, mely szalmalángként lobban ugyan egyszer, de azután még füstje is elszáll, hogy helyét se ismerje többé az érdeklődő ember.

Félek, — és félttem a reform. lelkeszi egyesület megalakulását is ettől a sorstól.

Nem azért félttem pedig, mintha ennek az ügynek nem volnának lelkes bajnokai, kik készek minden percben a tömörülésre és tudják is mit akarnak, tisztán áll előttünk a cél — hanem félttem azért, mert olyan színezet villan meg szemem előtt itt is — ott is egész mozgalomnak, mintha egyik — vagy másik kerület lelkeszei nem volnának hajlandók a vezetést, vagy, mondjuk a kezdeményezést másoknak átengedni s nem viseltetnének megfelelő bizalommal az ügyet lelkesen támogató más vidéken vitézkedő kartársaik iránt.

Mondom ilyenforma színezet villan meg szemem előtt, — bár nem kívánom bizonyítani, — a mi ha valóban ténynyé válnék, — az egész mozgalomnak halálát jelentené s minden törekvés oda zsugorodnék össze, a mivé lett a Budapestre sebtiben összehívott „Kongresszus,” a mely gondolt egy nagyot, akart is jót — elhiszem — de gondolata és akarata igen-igen szegényes formában tudott megfelelni a nyilvános közvélemény kívánságának.

Még szerencse, hogy elvégre okos emberek jöttek ott össze s eldobván a hangzatos kongresszus címet, mint előkészítő értekezlet belátták, hogy ők — ötvenen — nem beszélhetnek és nem határozhatnak ott több, mint kétezer lelkesz nevében.

Hát efféle fiaskókkal nem szabad bevezetni komoly mozgalmat, mert könnyen támadhat nyomában guny és nevetség, a mi pedig megölő gyilkosa a legszentebb ügynek is.

Az agyonhallgatást sem tartom előnyösnek ebben a tekintetben. — Hiszen a hol nincs életnyilvánulás, ott szünetel minden s maga az élet szunnyad vagy talán el is mult. Miképpen kívánhatjuk, hogy a lázas életű társadalom tudomást szerezzen a reform. lelkeszek törekvéséről, ha a nyilvánosság szócsövei a lapok hasábjain csak beharangozásképen jelenik meg egy-egy cikkcske az egyesület érdekében. — A napirenden tartás itt kötelesség, erre pedig nem elegendő, hogy kizárólag a Magyar Szó vitézkedjék csupán, sőt talán az nem is kívánatos mert ennél sokkal inkább illetékes lapjaink is vannak, melyek tekintélyüknél és számuknál fogva is nagyobb súlylyal képesek az argumentumokat mérlegbe dobni.

Hát aztán ha jönnek a külön, — nagyon is elütő vélemények, melyek közül sokszor egy is képes megteveszteni az egész közvéleményt — hát akkor is halgatunk? Talán mégis szükséges ilyenkor megmozdulni és ha csakugyan hű katonái vagyunk az ügynek, felvont sisakkal és teljes harci kedvvel állani a harcisorba és saját meggyőződésünk hangoztatásával kötelességünk elébe jönni az ellenáramlatnak.

Az egyetértés 336 számában is ilyen ellenáramlattal találkozunk, melynek sorai közt mintha régi, eltemetett árnyak tűnének szemünk elé, annyira elüt annak egész gondolatmenete, a mi vágyainktól, törekvéseinktől és a jelen való világ természetes kívánalmaitól.

A református, vagy akár a protestáns lelkeszi karnak esze ágában sincs olyanforma állásfoglalás mint

a milyen álláspontra az Egyetértés rovatvezetője helyezkedik, hogy t. i. akár régi kánonok alapján akár más szempontokból egy teljesen elkülönített klérust igyekeznek megalkotni s a református egyház szervezetéből mintegy kikapcsolni a lelkeszi statust talán külön jogokkal, külön aspirációkkal s Isten tudja minő cél érdekében.

A református vagy akár a magyar protestáns egyház törvényeken nyugvó és századok folyamán kifejlődött alkotmányát nem lehet csak így egyszerűen sutba dobni s megfordítván a szekér rudat visszabandukolni a középkorba, hogy elöl kezdődjék a sorvasztó belső harc ismét egy olyan szörny ideáért, a melyet szerencsésen legyűrt a református egyház jó szelleme s keresztüllépett régen a mi papságunk szabadságszeretete és testvéries érzülete.

Mi tiszteljük és nagyrabecsüljük a református papságot, mint az egyházi alkotmányos szervezetbe teljesen beillő egyenjogú és minden téren ténykedő testületet és a lelkiekben való kizárólagos irányító s építő munkálkodásáért a Krisztusnak nemcsak méltatlan, de valóban méltó szolgálaként tekintjük s apostoli hivatását valami magasabb és féltékenyen őrködő tisztelettel vesszük körül, — de külsőleg is — a hívek egyeteméből — elhatárolt klérust nem kívánunk, nem ismerünk nem is tisztelünk, mert mindnyájan a Krisztus tanítványai vagyunk a ki mondá: Ha valaki közületek első akar lenni, legyen olyan mint az utolsó — szolgáljon másnak.

Az olyan klérus, — mely az egyház egyetemétől teljesen elkülönített szervezetben, egy kizárólagos kasztot alkot, — már hierárchia mely a református egyházban érvényre nem juthat akár a pápizmus érvével akár az angol püspöki egyház példájával maszlagosítsuk is a világot. — Ilyen papság halála lenne a magyar kálmánizmusnak, sőt halála lenne a magyar protestantizmusnak egyetemlegesen, és ezek csak a farizeusok kegyességével járnának közöttünk, kikhez így szólhatnánk a Krisztussal: Jaj néktek! — mert a mennyeknek országát bezárjátok az emberek előtt . . . Megdézsmáljátok a méntát, — a kaprot, a kőményt, és elhagyjátok a mi a törvényben földolog volna, az ítéletet, az irgalmasságot és a tökéletességet.

A rovatvezető úgy hiszi, sőt az a meggyőződése, hogy a reform. papság csak akkor nyerheti vissza tekintélyét az egyházalkotmány keretében már t. i. az ő általa megalkotandó egyh. alkotmány elvesztett ponderrás hatását ha klérussá leend, ha mint papitestület — diplomájára s felszentelésére hivatkozva, kiválik az egyházi egyeteméből s megalkotja a választottak taborát a világiakkal, tehát a laikusokkal szemben.

Hát én sajnálom ezt az erős eltévelyedést és a mai papságnak ilyenmü lekicsinylését.

Eltévelyedés ez, mert ha csak a természetes fejlődés szigorú utvonatát tekinti is, tisztán állhat előtte, hogy a református egyház akár külső, kormányzati, akár belső t. i. lelki és erkölcsi átalakításának munkájában nem a középkor, — hanem a mai kor szelleme szabja meg az irányt, jelöli ki az utat, mely felé és a melyen haladva vezethet törekvésünk megfelelő és biztos célhoz.

És ma akar külső határokkal körülrzárt csoportnak parancsolt és megrendelt tekintélyt biztosítani, a mikor a tömegek uralkodnak, s ezek hatalmas nyomása alatt recseg-ropog az osztályuralmi társadalom rozoga épülete a mikor a szociális átalakulás feszítő ereje, kidobja utjából még a meglevő és századokkal előbb létesült efféle akadályokat is!

Bizony nagy és végzetes tévedése!

De a református papság nem is szorult rá az ilyen külső keretekbe szorított és mesterségesen tákolt tekintélyre. — Van neki őseitől örökölt szent hagyománya és férfias önérzete, melyek segítségével megvívja a harcot és megvédelmezi álláspontját és méltán igényelhető tekintélyét minden rázkódások és változások közepette is.

Az ősi hagyomány azt mondja: Csak a szabadság utján előre hazám és egyházam javáért! — Férfias önérzete pedig ezt diktálja: Isten segítségével mellettem a magam erejével mérem ki pályámat és szerzek tiszteletet ezen hivatásomnak.

És ha talán — az ujabbkori átalakulások részben meglepték és készületlenül találták is papságunkat s a látszat azt mutatná, hogy szava, fellépése nem esik sokszor olyan súlylyal a mérlegbe, mint az hajdan történt még, nem bizonyít semmit s épen nem kényszerítne őt régi elveinek feladására.

Ez csak arra hívja és kötelezi őt, hogy világos szemmel és biztos látással tekintse át az eseményeket ismerje meg a teendőket és erős akarattal s vas szorgalommal pótolja azt, a mi pótolni való úgy a maga mint egyháza javának érdekében.

És mert éles szeme immár látja a veszedelmeket akar is cselekedni s ezért szándékozik az erőket egyesíteni, melynek formájául a lelkesi kongresszust vagy egyesületet választotta. S e tekintetben a mozgalmat látván, minden igaz, magyar református embernek üdvözölni kell ezt az ébredést, mint az egyháznak és a lelkesi karnak javára szolgáló becsületes törekvést.

Ne riadjanak azért vissza a lelkesek a gyermekes ijesztgetéstől ne hallgassanak a gunyolódó vagy csábító szavakra, csak előre a megkezdett uton s alakiságuk meg tervezett Országos egyesületüket.

Az én lelkem sovárogra várja a valóságot!

Sinka Lajos.

Juhász Sándor.

(1877—1906.)

II.

„Bogárhátú kicsi paplak nádfedéllel,“ meglehetősen elhagyatott állapotban várta új gazdáját. Eddig eresze alatt fecske s kéményén a golya lakták. Falusi pap cz. versének jó izü humora bizonyára az első benyomás szüleménye. A ház betört ablakkal, szobákban a kemence összeomolva, a kutgém hiányzik s még „a keretet is bérbe adta a takarékos kurátor“, melynek érett almája és körtéje pedig oly csábítóan integet. No, de jön a tiszteletesné, a rozoga paplak megifjul egészen. Idillikus élet következik. Harag gyűlölködés mint hogyha nem lagnának „falujokban,“ Ha valakinek baja, keserűsége van, panaszkodva megy hozzá, annak szeméit, a golgothai keresztire irányítja, hol ő maga is megnyugvást talál. Ez a csendes, szenvedély nélküli élet gyógyítólag hathatott tulfeszített idegeire, hiszen a harag gyűlölség az, amitől legjobban fél, az irgalom nélküli színtelen emberi élet halál előtte, és akik nyomorogva élnek, akik a világtól elhagyattak, csapásokkal terhettek nem érzik boldogtalanságukat, ha tudnak imádkozni.

Nem csoda aztán, ha hivei megszerették a szelid, komoly papot, kinek jó szíve tetteiben is mutatkozott. Virágzó hitelszövetkezeteket és fogyasztási szövetkezeteket állított, melyek ma is hirdetik nevét. Ezen kívül szegény egyháza számára 300 koronás segílyt eszközölt ki.

Oh hiszen szerette ő azt a magyar népet a maga szenvedésteljes multjával, jelen küzdelmeivel s mindig ott csillogtatja előtte a szebb, boldogabb reményét. Megszóllítja az öreg munkást, amint este a kapálásból hazatér s elpanaszoltatja vele, hogy romlik a világ, mert a bizalom, a hit vész ki belőle — Ő azonban tudja, hogy a kenyér gondja az, amely zordonná teszi a lelket. Aratáskor látja nagynak, hatalmasnak a magyart, mert a föld a nemzet ereje, míg magyar dal zeng szák nyomán, addig magyar arat a rónaságon, addig semmitől nem fél. Munka a jelszava, amire farsangi énekében öröm közt is int. Ime, így érzett ő együtt a néppel. Nemzeti ünnepek alkalmával ő az első az ünneplésben, egyik márc. 15-iki költeményében, melyet Aradon is szavaltak, hatalmas páthoszszaal akar a régi tüzzel gyűjtani. A lelkesedés forrása mindig a mult, még a honvéd csata végül elboruló képeit is reménység új jövő képe zárja, de csak munkásság árán. A kivándorlók ellen azzonban csak kifogása van.

Szentleányfalvai lelkészkedésére esik legszelesebb körü irodalmi munkássága. Ekkor jelent meg a Prot. Irod. Társaság kiadványai között „Bethlen Kata“ és „Cserey Ilona“ cz. két elbeszélése, magyar forrásokból meritett adatokkal. A siker arra biztatta, hogy a prot. asszonyok életrajzából egy sorozatot adjon ki. Nyelveket tanult, hogy külföldi prot. nők életrejtését is ismerhesse, így fordított németből, angolból. Különbben a beszélyirodalom terén ekkor már egyes lapoknál is voltak sikerei, jó részben a falusi életből, a ref. papok viszonyából meritett tárgyakkal. A prot. asszonyok cz. könyvével 1903 tavaszára készült el. Az előfizetési felhívás szavai szerint célja benne az volt, hogy a hitközönység ebben a korában, mikor a klerikálisok tatárjárása is el akar bennünket tiporni erről a földről, a mely földet mi védelmeztünk, mi tartunk meg az ő számukra, saját fájdalomunk, saját vérünk árán, a lelkeket odaállított fényes példák által gondolkozásra indítsa... s a dicsőséges mult ragyogó fényét csak akkor reméli kivillanni ismét, ha olyan nőink lesznek, mint voltak a multban. (Debr. Prot. Lap 1903. 181) A kritika elég kedvezően fogadta a megjelent munkát. Bár a történelmi anyag felkeresésében némi felületességet constalt, de elismerte a tárgy ügyes megválasztását, a munka időszerűségét s hatását és kedves néhol költői szép, de néhol tul népies nyelvezetét. Tegyük hozzá a nemes célt, amely irányítja. Legnagyobb erény nála a vallásosság, a vallásos embert jónak is tartja s ezért igyekszik jellemeink minél tökéletesebb színben feltüntetésére, a történelmi kölesönös igazságszolgáltatás mellőzésével. Különös szeretettel fest azután poétikus részleteket, érzelmi motívumokat. Juhász munkásságát azonban e beszély kötet nem meritette ki, volt főmunkatársa és munkatársa több lapnak, így dolgozott a „Magyar Szóban“ „Szentés és Vidékebe“ „Szoboszló és Vidékebe“ „Aradi Közlönybe“ „Debrecenbe“ „Ébresztőbe“ „Pesti Naplóba“ „Időkbe“ „Bolond Istókba.“

Dolgozott és nem ismert határt. Agyon dolgozta magát. Lelke folyton égett, folyton ujabb és ujabb terhekkel foglalkozott egyházi és irodalmi téren egyaránt, melyek elűzték az álmod szeméről. Ugy virasztott át egész éjeket, hogy le sem hunyta szemét. Beteggé lett még jobban, mint volt. És ekkor elkezdett altató sze-

rekkel élni. Kényszeríteni kellett azt a fáradni nem akaró leket a pihenésre, mert különben összetöri gyöngé alkotmányát, a megroskadt testet. És úgy küzd az álom és ébrenlét közt. Zavaros eszmék, homályos képek, egyre csak üznek, egyre kísérnek írja. Zsibasztólág hat reá a tél, úgy tetszik, mintha börtönbe volna, vágyik ki, a bimbós fakasztó tavaszi napra. Bántja a halálnak gondolata: Dermesztő télre, ha jön-e nyár. Jött, de csak ott kint a természetben. „Betegen” csontot, velőt, emésztő fájdalomban érte azt. Imádkozott, hiszen az imának mindig olyan csodálatos erőt tulajdonított, de mintha az is elvesztené a bizalmas hangot, inkább türelmetlenség az imája, szabadulást óhajt még a halál árán is. Közben gyász is éri, ujonnan született kis lányuk, Aranka Szentesen elhalt s eltemették 1903. okt. 13-án.

Hogy betegsége vágyainak szárnyát lemetszette volna, nem mondhatni: hiszen remélte a gyógyulást. Aztán meg érezte, hogy nagyobbra hivatott, mint sem hogy Szentleányfalván öregedjék meg: intelligens publikumra vágyott. Tiszaparton akáclobos falu, közvetlen a víz partjára építve, körül pedig régi nemesi kuriak övezik, mint hogyha csak a falut öriznek, mely közöttük és a Tisza között nyulik el. Ide pályázott az 1904 év tavaszán. Debrecenből távozása óta nem láttam, meglepett első találkozásunkkor sápadt arca, mélyen bentülő szemekkel, melyek olyan bizonytalanul révedeztek. Roffi pályázata sikerült. Könnyezve váltak meg tőle szentleányfalvi hívei 1904 júniusában s áldásokkal bocsátottak el.

Volt tehát intelligens közönsége, mert a kis tiszamenti falu a hivataloknak mintegy gyulpontja. S első fellépése, beköszönője megmutatta szónoki erejét Krisztus megdicsőülése történetéből vette textusát, frapans alkalmazásával valósággal elragadott. Mert jó pap volt, inkább a szívhez, mint az észhez, inkább a nőkhöz mint férfiakhoz szólott, de gondolatainak tisztasága, érzéseinek nemessége költői szép formában jutva kifejezésre, mindenkor gyönyörködtetett. Mélyen vallásos kedélye, költeményeiben is visszatükröződik. Türelmetlenség csak az Uram! címűben érzik, egyébként mindenütt csendes megnyugvás, hitben való öröm. Különösen mély benyomással voltak reá a keresztyénség nagy ünnepei, a karácsony, husvét és pünköszt mik ismételtten foglalkoztatják. Ezekon kívül bibliai tárgyú csak Mózes a Nebo hegyén ez. maradt fenn: Mózes maga megsemmisülés előtt áll, de népének célhoz jutása vizsgálja, mert nem hiában élt. De lelkének idealismusát beleviszi mindenben, amit ír. „Egyszerű a nótája” de szívében születik az, bármilyen foglalkoztassa is: az élet csábjainak allegorius rajza, melybe, a ki nem vigyáz, elmerül („A halász”), vagy a megcsalt szív fájdalma, melyet vigalmi zaj el nem némíthat („Kávéházban”) az anyai szeretet által elkényeztetett gyermek (Lakatos Anna, Hetyke jogász gyerek) vagy a szegény kis diáknak reménytelen küzdelme mind-mind magas idealismusról tesznek bizonyosságot. Mint poéta, leginkább Szabolcska Mihály hatása alatt állott. Bizonyára mint a pap és költő egyaránt a hivatottak közé tartozott gazdag kedélyével.

Probléma az élet, melynek megfejtése halál. Juhász Sándor gyógyulást keresett dult kedélyére ambitiosus munkában s csak még jobban megbomlott lelkének egyensulya. Ő azt hitte, elég a jót akarni, s nem a legnagyobb munka, az embereket jó akaratumk felől meggyőzni. Szeretett volna a szeretet melegében sütkérezni, mikor még nem is ismerték.

Sajatságos ez a mi egyházmegyei életünk. Mint ahogy a jegyzőknek régebben egy megyére adtak képesítést, olyan formán vagyunk mi is. Nagyot nézünk, ha más megyéből jön hozzánk valaki. A választásra nézve meg a canones Ruberiani 39 ik pontja sokképen alkalmazásban van, saját megyéikben az esperesek rendelkeznek tiszttársakat. Mindenki ismeri a hivatalos és nem hivatalos jelölt ellentétét, a mivel még koránt sincs mondva, hogy a gyülekezetek véleményének megfelelő személyek általi irányítása helytelen volna. Elég az hozzá hogy Juhász Sándor, indigena, hideg fogadtatásra talált az egyházmegyében s ő nem bámulni akart, nem a barárságos érülközést kereste, hanem visszavonult. Egyéb-iránt Tiszaroffon is épen az intelligencia köréből került ellenzék az új pappal szemben. Ingerlekeny, beteg ember sokszor türethetlenné válik érzékenységgel.

De ezzel koránt sem az van mondva, hogy egy a papság mint a roffi intelligencia köréből sokan közeli viszonyban ne állottak volna vele. Így első sorban a Gróf Waldeck család karolta fel a nagy tudású, széles látkörű s mindig szabad szellemű fiatal papot. A nagy műveltségű Grófné elismerőleg szól magas idealismusáról, jóakarattal voltak családjára iránt s az ifju Hubert gróf valósággal oraculumként tekinté őt. De szeretettel volt hozzá különösen a nép, melynek szívet épügy megnyerte, mint Szentleányfalván. És elkezdte munkásságát, fáradságtalan szeretete a nép feltétlen bizalmából támogatva, rövid idő alatt is sokat vitt véghez. Minde- nek előtt rendezte az egyház ügyeit. Okulva a multak hibáin, rendszeres havi pénztárvizsgálatot hozott be. Kedvenc eszméjéhez híven itt is virágzó hitelszövetkezetet létesített, elnöke volt több egyesületnek, vezette pl. a temetkezési egylet, polgári kört stb.

Probléma az élet, megfejtése halál. Ez év április elején édes apja hirtelen meghalt Szentesen. Megrendítette a hir, roskadozni látták a koporsónál, úgy kellett támogatni, vigasztalni. Végtelenül szerette szüleit, kiket többel kevesebbel segíteni soha meg nem szűnt. Most a magába maradt édes anyját akarta magához venni. Hajh! hogy fáj azért a szegény öreg asszonyért a szíve, kinek eddigi, nyugalmas, családi fészke tönkre volt téve s hozzá kellett jönnie. Majd meg ismét egy községi hitelszövetkezet alapításának hire kapott lábra a faluban, mely az övével szemben álljon. Lázás képelele ellenségekkkel viaskodott, melyek még jobban elüzték az álmot szeméről, hogy ne legyen egy csepp pihenése sem. A megfejtést halála adta f. év június 8-án reggelre viradóra. Megtalálta a megnyugvást, a bekes-séget.

Temetése június 10-én történt kálvini egyszerűséggel. Ki életében annyira szerette a virágokat, koporsójára nem óhajtott csak egy koszorút sem, mert a hiúság jelvénye az a halálban. Disz és felírás nélküli koporsóját az egész falu, vezetőivel, kicsinyeivel, nagyjával vette körül s midőn felhangzott „Te benned biztunk” s utána 22-ik zsoltár első verse, a végnyomorra jutott üldözött kegyesnek panasza, kinek ajkai még éjjel sem hallgatnak el, csendes zokogás fuldoklása tört ki a keblekből. Kikísérte az egész falu sirjához, hol rövid imádsággal vett tőle bucsut, mely után még a „Nincs már szívem félelmére” hangzott fel. Az akácnak hervadó virágai hulltak a sirra, melytől alig száz lépésre hömpölyög a Tisza.

Gróf Waldeck Hubert később bekerítette sirját s s fádadozásából, közadakozással sirkövet állítottak a tiszaroffiak ifjan elhunyt költő papjuknak. Még egyszer okt. 27-én fel kellett nyitni az apja sirját, hogy mellé

temessék alig pár percet élt árván született leányát. Most már együtt álmodnak szépeket.

Hogy Juhász Sándor maradandó becsü műveket hozott volna létre, nem állítom, hisz oly hamar itt hagyott bennünket, de hogy a 29 éves embernek halála veszteség volt a mi egyházunkra és irodalmunkra egyaránt, az minden kétségen felül áll. Hátramarad versei pedig, melyekben annyi nemes gondolat van — lerakva, megérdemlik a kiadást.

Mezőtur.

Lencz Géza.

A kisszántói ev. ref. egyház történelme.

(Folytatás és vége.)

Kocsis József után 11-ik lelkész Keresztesi Károly. Egyháru meghívás folytán idejött Jákóról (felsőszabolcsi egyházmegye) 1902. ápril. 6-án, s azóta szolgál ez egyházban. Ez időszak eseményei alulirott működésével lévén kapcsolatban, legyen elég erről pusztán a száraz tények felsorolása.

Templomterünk (800 négyszögöl) két oldalon a lelkészlak és uradalmi park által kerítve lévén, az 1902. évi aug. 10-én tartott presbyteri gyűlésben (26 sz.) határozatba ment annak harmadik oldalán az utca hosszában is bekerítése, mely célra lelkész és Tóth Zsigmond presbyter gyűjtéséből folyólag a hivektől 96 kor. önkéntes adomány jött be. A következő 1903. év tavaszán aztán el is készült e 72 öl hosszú léceskerítés s hogy ennek költsége csak 153 koronába került, ez egyrésztől onnan van, mert az oszlopoknak való ágasok között 20 darabot az uradalom ajándékozott, míg a többi az egyház kivágott akácfáiból állított elő, másrésztől pedig onnan, hogy a munkálatot Bende József és Dózsa Lajos egyháztagok az egyházra való tekintetből csak 30 kor. ért végezték, melylyel munkaerejük felerészben sem volt megfizetve. Legyen azért nekik, valamint az adakozóknak e helyen is köszönet. E kerítés vonásával nemcsak diszesebbé, de jövedelmezőbbé is lett a templomter, mert azóta 4 év alatt abból 301 kor 5 fill. hasznobér folyt be az egyházi pénztárba, míg előbb 20—25 koronánál a gyümölcsből nyert évi jövedelem többre nem rugott. Mivel pedig a kiirtott akácfák helye 1905. év tavaszán Kis Sándor buzgó egyháztag és presbyter felügyelete és közreműködésével még 50 drb. gyümölcsfával lett beültetve, reméljük, hogy ezeknek pár év múlva termővé válása esetén az évi jövedelem a 300 koronát ha épen el nem éri is, de mindenesetre meg fogja közelíteni. — Így tettünk egy holt tőkét az egyházra nézve hasznót hajtóvá s így áll kicsiny, diszes templomunk most egy szép gyümölcsös közepén.

Az 1900-ik évben történt templomrenoválás költsége a kivetésből begyűlvén, e célra felvett 1200 kor. kölcsön az 1904-ik évben végleg lefizettetett. — Ezenpedig szintén jelentékeny kiadást igénylő, de már a hivek megterhelhetése nélküli építkezéseink következők valának 1902-ben a lelkészlakon tett átalakítások mintegy 150 kor. 1903-ban új sertésól a tanítóilakon 600 kor. míg a jövő évben a lelkészlakon fog új istálló emeltetni a mihez már az előkészületek az építési anyagok egyrészenek beszerzésével megtették, s a mi előreláthatólag 800 koronába belekerül.

Adományok: Özv. Kis Istvánné Vas Julianna az 1902-ik év Május havában vett az Urasztalára egy piros virágos szövet, — s a szószékre egy piros bársony terítőt 55 kor. értékben. Annak a Vas Ferencnek leánya e kegyes özvegy kiról az 1860-as évekből föl van jegyezve hogy egyházunk javára mily bőkezű vala. — Ajándékoztak még Z. Szücs Mihály 20 kor. id. Szücs István 20 kor. T. Tóth Imréné Bereczki Rebeka 10 kor. az Urasztalára minden egyes alkalommal a kenyeret hiveink adományozzák, de ugyancsak ötőlük 1905-ben a leégett pelbárhidai ref. egyház felségelésére is 32 k. 58 fill. gyűlt.

A helybeli uradalom a folyó évben tulajdonost cserélt Nagyságos Dirsztay Dirsztay Béla budapesti lakos személyében, a ki idejövetele alkalmával egyházunk javára bár nem tartozik hitfeleinek közzé mindjárt a kegyes adakozók sorába lépett 100 kor. adományával. — Mellesleg megjegyzem, hogy 100 koronát a községnek is adott, mely azt a községi szegényalap növelésére fordította. — Az egyház részére nyert 100 koronára vonatkozólag a f. évi okt. 28-án tartott gyűlésben (37 sz.) kimondta az egyháztanács hogy azzal egy „Egyházfentartási alap”-ot létesít melynek növelésére szolgálni fognak 1, ezután bárkitől s így hiveinktől is nyerendő kegyes adományok már a f. évtől kezdődőleg 2, a harangoztatásból befolyó pénzek, — 3, az esetleges pénztári maradványokból egy bizonyos összeg, melynek mennyisége tekintetében esetről-esetre az egyháztanács dönt, 4, még ezután kijelölendő más források. — Az alapítvány mindig törvényes kamatláb mellett gyümölcsötetendő, s célja az leend, hogy annak idővel felszaporodott kamataiból a hiveken levő egyházi terhek fokozatosan részben vagy egészben megváltassanak.

Az új uradalmi tulajdonos ur e nemes szívre valló tényével birtokos elődeinek nyomaiba lépett, s midőn tekintélyes összegű adományát egyházunk iránti jóindulata záloga gyanánt tekintjük, biztosra vesszük egyházi ügyeink javára annak állandóságát, annyival is inkább, miután azt erre vonatkozólag meg is ígérte.

E kegyes adományok megannyi biztató jelek egyházunk jövője tekintetében is, s miután más egyházainkban is arról győz meg a tapasztalat, hogy az adakozás nemes erénye magyar ref. népünknek mintegy véreben van bármennyire megnehezedett is az idők viharos járása felettünk, nincs okunk a csüggedésre, csak azokra nézzünk melyek előttünk vannak igyekezővén a cél felé — hiszen még soha sem volt úgy, hogy valahogy nem lett volna, rosszabbul már nem lehet — s ha talán kétségbe esnénk e kedvező jelenségek megszegyenítőleg dörgik felünkbe kicsiny hitű! miért kételkedel? Az Isten, mint eddig, gondot visel ezután is rólátok, s a magyar ref. Sion melynek szenvedései csak időlegesek, megáll, s rajta a pokol kapui se vesznek diadalmat.

II.

Az eddig mondottak jó részben egyházunk anyagi dolgaira vonatkozván emlékezzünk meg pár szóval ennek belső életéről is nemcsak az e tekintetben rendelkezésünkre álló adatok hiányos voltának indokából hanem azért is röviden, hogy ez egyházrajz a Debreceni Protestáns Lap még hátra levő 3. évi számában befejezést nyerjen, ha már időszerűbb közlemények miatt abból több ízben kimaradt.

Az egyház első lelkésze Benkő József volt, ki 1792. év július 3-án szervezi az első presbyteriumot

melynek tagjai épen úgy mint ma a nép által választottak szavazat többséggel. — Az 1802-ik évi Ápril. 12-én tartott választásról tett följegyzés az egyes presbyterek által nyert szavazatok számáról is megemlékezik megválasztván ekkor: Öreg Kis Péter 68, Nemes Vas János 66, Demeter István 60, Szabó Ferencz 56, Öreg Bende Péter 50, Török János 43 szóval. — Megbízatusuk idejének tartama bizonytalan, de mert ugyanazon névvel egyfolytában több éven át találkozunk, azt biztosra kell vennünk, hogy legalább is 3 évre szólt a választás. Azonban én úgy vélem, hogy holtuk napjáig is és pedig a következő följegyzésekből A 1813. d. 14. Martii. A presbyterialis személyek között némelyek meghalozván, némelyek elesett öregségek miatt quietalvan, a presbyterium ujítottatott, s presbyterek néyszerint ezek: Öreg Szücs Mihály, Ö. Kincses Mihály, Ö. Biró István, Ö. Demeter István, Beretzki István, Bende Péter, Kis János és Vass Ferencz uraimék. — Ao. 1816: Vass Ferencz és Ö. Biró István meghalozván választattak presbytereknek helyekbe Molnár Sámuel és Kis Ferenc uraimék. — Ao. 1821: — Hijja esvén a halál által a presbytereknek, választattak és beeskettettek Ö. Király Péter és Berenczki János uraimék. — Ao. 1823: Meghalozván Ö. Szücs Mihály választott a fia Szücs Mihály és beeskettett. — Ao. 1832: Feő Biró Beretzki Mihály és Nemes Ludmány János presbytereknek esketődtek. — Ma zsinati törvényeink e tekintetben irányadók. — A gondnok és egyházfi csak egy évre választott, kiket azonban a presbyterium továbbra is megmaraszthatott. Erre vall pl. az 1831 évi gondnoki számadás e záradéka. Ao. 1832 máj. 6. számolván Curator Beretzki János uram a Presbyterium előtt stb. . . . és azon summa a ladába készen találtatott, említett Curator uram ezen esztendőről absolváltatnt és a következőre inaghagyatott. — A hűtlen sáfárt egyszerűen elcsapták. — Megtörtént ez egy egyházfival, — mert ezen időkben ez is pénzt kezelt — kiről 1817-ből föl van jegyezve: Szilágyi János egyházfi hűségtelen, engedetlen levén letevődött.

Az egyházi ügyek vitele tehát a presbyterium felállításától kezdve ennek kezében volt letéve, bárha nem kizárólag, mert a községi előjáróság beavatkozása alól nem tudta vagy nem is akarta kivonni magát. — A gondnoki számadások felülvizsgálói és aláírói között ugyanis a külső előjárósági tagok is ott szerepelnek. Az 1791/2 évi számadást a jegyző és lelkész irták alá így: . . . Ludmán János notáriás, Joseph. Benkő Eccl. Minister. — Az 1796 évit csak maga a lelkész, majd a továbbiak aláírásában az egyházfi (1799 év), s tanító (1803 év) neveivel is találkozunk s végül kezdettől fogva évtizeden át a községi előjárókéval is. Pl. az 1820 évi számadás záradéka ez: Ezen számadás minden részében helybenhagyatott és Curator Bende Péter uram egészen absolváltatott. Kisszántó 24. ápril. 1821. Ö. Beretzki István Feő Biró. Esküttek és presbiterek. — Ezen számadást helybenhagyja s meg is erősíti predikátor Munkácsy József. — Vajjon nem olvasható-e ki ez utóbbi megjegyzésből az is, hogy a lelkész még a presbyteriumnak is fölötte állt legyen? A lelkészi tekintélyre mindenesetre világot derít. — S mi mást bizonyitana hanem ha a külső beavatkozást a következő két följegyzés is. Die 21 aug. 1808. Minthogy a szent Communio alkalmatosságával többet szoktak a perselybe hányni, mint más Vasárnapokon az Ekklesiánknak pedig kevés Fundusa vagy, azonban sok bizonyos építetéseket és költségeket kell szükségképen és gyakran tennie ezen az okon a Helységbeli Birák és Presbyterek által végeztetett hogy az Angentia szükségéinek

publicaltatása az esztendőnként eső hat szent Communiónak napjairól az előtte való Vasárnapokra által tétessék. Sign. Dániel Mezey V. D. Minister.

Vagy 1837. N.N. paráznasáért penitealván a Presbyterium és külső Tanács előtt a predikatori háznál Ekklesiát követett, s absolváltatott. — Bármily kézen fekvő legyen is a följegyzésekből, hogy a külső előjárók választott presbyterek is voltak jó részben, mindazáltal nyomós okunk van arra, hogy az egyháztanács megosztotta hatáskörét a községi előjárósággal.

Midőn az 1902 év tavaszán ideköltözésem idején az első presbyteri gyűlést egybehívtam megjelent ott — bár hiva nem volt — a községi főbíró is. Gyűlés után kérdésemre, hogy miért jelent meg, azt a választ nyertem, hogy ez itt ősidők óta így szokás.

Lelkész elődeim meghívták a községi főbíró is mindenkor, hogy így a gyűlésben nyert személyes tapasztalatot után helyesen intézkedhessen ott, hol az egyház dolgaiba a politikai hatóság beavatkozása, illetve segítsége is megkívántatik. — Azóta a főbíró presbyterre levén választva ma már e megbízatusában vesz részt az egyháztanács gyűlésein, mi által természetesen a régi gyakorlat meg is szűnt.

A presbyterium minden intézkedésében a nép óhaját valósitotta meg, mert más különben érthetetlen volna, miként hagyja meg a nép által egy évre választott gondnokot még a következő évre is hivatalában? A nép akaratát juttatta érvényre bizonyára az u. n. papmarasztásban is, mely szintén hatáskörébe vágott illetve tartozott.

E papmarasztás gyakorlata itt árnyoldalait nem mutatta ki. A mai nemzedék sem atyáitól nem hallotta sem maga nem emlékszik arra, hogy gyülekezetünk valaha elbocsátotta volna lelkipásztorát. Sőt mindig az ellenkezőtől tartottak, s az erről tett kevés följegyzések arról győznek meg, hogy maradásuk feltételeit mindig a lelkész diktálta. — Ad Annum 1703 Benkő József Predikátor maradásának némely conditioi ad 1. Advent ezek valának.

1. Tserében menvén a Parochialis régi ház Kiss Ferenczcel, az is ujjitást kíván és correctiót, hogy t. i. az ujj parochia a következő télen sövénynyel körülkerítettessék, a kert az udvartól sövénynyel különválasztassék.

2. A ház és classis kívül-belől megsároztassék, s felkerítettessék.

3. A tűzifa felvágattassék s apróztassék a gyalogokkal.

4. A conventioban levő 2—2 köblös szántóföldhöz a curator által ismét más 2—2 köblös szántóföld kéretessék a Földes Uraságtól minden calcaturában.

5. A jó ekklesiái rendtartások, canonok, mint más jó ekklesiában, observáltassanak, elkezdődvén gyakoroltassanak.

6. Praeceptor legyen.

Az 1894 évi följegyzésekben az 1—8 pont alatti kívánalmak anyagiakra vonatkoznak, azok alapján készültek s módosultak a dijjlevelek, a 9-ik pontban pedig kívánja lelkész, hogy ezután is Rector, Curator, Egyházfi és Presbyterium legyen, hogy ekképpen a Templom mentül előbb elkészítessék, a cégéres vétekből élők, kik másutt is megbüntettetnek, Istenünk által tiltatnak, s illendő is, megzaboláztassanak, penitealtassanak s más egyéb jó rendtartások az ekklesiában observáltassanak az Isten dicsőségének előmozdítására, s Ekklesiánk felvirágzására.

E följegyzések kívánalmi alapján, melyeknek utóbbi pontjai Benkő József igazi lelkészpásztori jellemet teljes fényében tárják elénk, az egyházi előjáróság a béke és jórend fentartása érdekében mindent elkövetett, szigorúan gyakorolván az egyház fegyelmét is, melylyel a bűn terjedését meggátolni, s bárkinél már csirájában elfojtani igyekezett, s mely az egyházi gyakorlat még a múlt század 70-es éveiben is fennállott. Tolvajtság, parázna élet, káromkodás, illetlen magaviselet, mind mind maguk után vonták a büntetést, mely előbb nyilvános testi fenytékben, utóbb pénzbírságban, később pedig a presbiterium előtti feddésben, dorgálásban állott, mely büntetések kiállása után még a bűnbánat nyilvános vallomása is megköveteltetett és csak azután jött az absolutió, s ennek alapján az Urasztalához járultatás. „Ao. 1798. N. N. . . bűnbánat találatván 14 korbácsot kapott magistratualiter; post penitentiam publicam pedig absolváltatott 25 szept. Vagy: „1797. Jun. 25. N. N. . . hogy az ekkori 5 penitenseket menteni akarván, a mint maga állija tudatlanságból, a templomba bemenő és az ülő penitenseket felállásra intő predikátorát megszólította vagyis corripialta, sőt az Istentiszteletet is megbotránkoztatta mondván: éjj Tiszteletes uram, hagyjon békét, tehát ezen megbotránkoztató cselekedetért becsületes bírák uramék által épen egy R. forintig büntettetett, a mely pénz a vér Tractus által rendeltetett az új templom számára minnekutána predikátorát is tartozóképen megkövette volna. Ez egyházi fenyték gyakorlása mindenestre nevelő hatással volt népünkre, hiszen némelyek önként jelentkeztek annak elszenvedésére. csak hogy a lelkiismeret vádolását nyilvános bűnvallomásukkal kiengeszteljék. Ao. 1803 . . . N. N. maga megismervén káromlós beszédét cselédi közt, annyira felháborodott lelkiismeretében, hogy maga a Presbiterium előtt megvallván hibás voltát, penitált.

A büntetés nagyságát rendesen az egyháztanács állapította meg — a végrehajtó hatalmat a külső előjáróság gyakorolván — sőt e végből bizonyos szabályzatot készített, hogy így a büntetés nagyságának előre tudása visszatartsa egyeseket a véték elkövetésétől. Erre vonatkozik az 1858 július 25-én hozott presbyteri határozat: „A kisszántói egyházi előjáróság komolyan szívére vevén azon hatását, miszerint erkölcsi kötelessége a jót tettel és példával elősegíteni, ennél fogva mint legnagyobb erkölcsi rosszra az istenkáromlásra fordítván különös figyelmét, hogy ennek elejét vegye im ezennel meghatározza: hogy minden önállású egyén, ki vagyonával maga rendelkezhetik, s ez istenkáromlás vétkébe esik, fizetni fog büntetésül az egyház pénztárába 5 frotot; a ki pedig nem önállású egyén, hanem szülei hatalom alatt áll es így vagyonáról nem rendelkezhetik, arra nézve ezen pénzbeli büntetést — nehogy az ilyenek vétségéért a szülők büntetessenek — testi büntetés váltja fel, s az 5 frot. helyett 12 pálca ütéssel büntetetik. Hogy pedig ezen erkölcsi rossz terjedése annál inkább gátoltassék, kötelességébe tétetik mindenkinek, hogy midőn ezen égre kiáltó bünt látja és hallja azt azonnal bejelentse, különben úgy tekintetik, mint ezen gonoszság nem akadályozója, hanem terjesztője, s ha az ilyen azok közzé tartozik, kik pénzre büntetettek, az 5 frtnak felére 2 frt. 30 kr. büntetetik, a második rendbeliek pedig szinte a 12 pálca ütésnek felével, azaz 6 pálcaütéssel rovatnak meg.

Am az egyháztanács a bűn meggátolása, s a jó terjedése érdekében tett minden helyes intézkedése mellett tudatában volt annak is, hogy addig kell hajlítani a

vesszőt, míg fiatal, s a nevelést mindjárt a gyermeki korban kezdeni, épen azért, e szempontból kiváló gondoskodása tárgyát képezte az iskola, a melyre való felügyelet céljából, „Oskola, Inspectorok“ választottak. Hogy milyen volt iskolánk szellemi állapota régebben: biztosan nem tudni, ám a szigorú ellenőrzésből és abból kifolyólag, mert levéltárunkban e tekintetben esetleges panaszt tartalmazó adatok nem találhatók, azt kell következtetnünk, hogy az évről-évre fokozatosan javult, s mindig megütötte a kellő mértéket. Igazolja ezt különben a mai nép magasabb értelmi foka, erős érzéke a jó iránt, mely nála a régi iskolázás eredménye. Jól mondta egy középidejű buzgó hívem, most csak szép iskola kell, nagy iskola; a mi időnkben még gerendán és lócákon tanultunk, mégis több eredményt értünk el szellemi téren. Hát van benne sok igazság!

Es mint régebben, úgy ma is a presbiterium intézi egyházunk és iskolánk minden ügyeit, melynek tagjai ez idő szerint T. Szappanos József gondnok, Kis Lajos tanító Kis Sándor, Tóth Zsigmond, Kis István, Ludman Sándor, Szabó Imre, Kincses Mihály, Szilágyi Zsigmond, Szücs István, Kis Károly, Tóth Lajos, Kis Lajos és Szappanos Károly presbiteriek, kik mindannyian szeretettel hordozzák hivatalukat, s a legnagyobb érdeklődést es buzgalmat mutatják egyházunk minden dolga iránt. Egyházi: Kincses Lajos.

Kicsiny a mi egyházunk, épen azért, nem foglal sok helyet, ha már felsorolom ama családok neveit, melyeknek tagjai gyülekezetünket alkotják, legalább, ha a jó Isten, évszázadokra kedvezend az egyházközség életének, majd ekkor az egyes családok, illetve hívek körében történt változásokra e följegyzések kellő világot vetethetnek. E családok: Király 2, Csizmadia 1, Szücs 7, Zétényi 2, Kis 17, Szabó 6, Bertalan 1, Bende 1, Ludmán 3, Kincses 8, Rác 2, Szilágyi 6, Szegedi 1, Bőr 2, Erdei 2, Tóth 7, Tar 1, Oláh 1, Szappanos 12, Moldván 1, Bereczki 5, Jakab 1, Szántó 1, Debreceni 3, Kozák 1, Némethi 2, Kollár 1, Nagy 1, Molnár 5, Török 2, Biró 1, Szöke 1 család, összesen 107 család. Lélekszám 1906. év végén fi: 329, nő: 291, összesen 620.

Ime e családok, illetve ennek tagjai alkotják a mi ev. ref. egyházközségünket, ők képezik a politikai községet is, idegen nemzetiség vagy más hitfelekezet közöttük nincsen. — Az ő válaikon nyugszik a jelen, de tőlük függ a jövő is egyszersmind. Atyáik rendes egyházi tartozásai s önkéntes adományozásai mellett alapvető áldozatokat is hoztak, melynek gyümölcseit ma ők élvezik. Ez alapoknak a jövő érdekében való megszilárdítása nekik is kötelességük hogy ekképen időhosszu során át biztosítva legyen egyházközségünk fennmaradása, s ennek kapcsán magyar ev. ref. anyaszentegyházunk elele, mely csak úgy erős, ha az egyes egyházközségekben, tagokban egészséges zavartalan a vérkeringés. — A protestantizmus nagy kincset tett le tagjai kezébe a szabad kutatás elvét es jogát hogy öntudatos követői lehessenek az Isten ama Fiának, a Krisztusnak. E nagy kincserért cserébe csak hűséget óhajt mint az édes anya dajkáló szeretetéért gyermekeitől, s s e hűséget szőgyelni nem lehet, mert anyaszentegyházunk alapítói nem kalandorok valának, mint az 1536-ban Münsterben kegyetlen kivégeztetése által méltó büntetését elvett Leydeni (Bockel) János ki a vallást aljas célokra használta fel hanem megannyi hitbuzgó hősök, vértanúk kiknek életök sem volt drága ő előttök a megtisztított keresztyén vallás ez egyedül igaz hordozója prot. egyházunkért s ennek keretében azért, a ki fő, t. i. Krisztusért. De meg a ki az egyházhoz való hű-

lenség rettenetes büne elkövetésében szégyenli az Ember Fiát, azt az Ember Fia is szégyenelni fogja, mikor eljövend a maga dicsőségével az Atyáéval és szentangyalokéval.

Am én hiszem, hogy e kicsiny egyházközségünk hivei nemcsak a nagy prot. ősökhoz de közelebből az ő atyáik nyomdokaihoz, példáihoz sem lesznek hűtlenek hanem megőrzik megvédik e szent örökséget az egyházat béke csöndjében és nagy megpróbáltatások viharában egyaránt, s az igaz ref. öntudatott és egyházhoz tartozandóság érzetét ápolják maradékaik szívében is, hogy ekként az egy, igaz Isten ismerete és tisztelete terjedjen közöttük nemzetségről nemzetségre. Ugyanazért e meggyőződésben reájuk, mint hazai ref. anyaszentegyházunk egyik kiegészítő részére, gondolva, a 75-ik Dicséret ez imaszerű versével végzem leírásomat: Áldd meg Ur Isten! a Te népedet, kik Téged szeretnek, tartsd meg közöttünk a gyülekezetet!

Keresztesi Károly,
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

A Debreceni Prot. Lap 27-ik évfolyamára előfizetést nyitunk.

Örömmel jelentjük, hogy a múlt évfolyamán előfizetőink száma szépen gyarapodott.

Ez annak a bizonyosága, hogy a lap fontos közszolgálatát általános megaláztatásra végezi

E szolgálatot a jövő évben az idő nehézségeinek és veszedelmeinek megfelelőleg fokozott erővel kívánjuk teljesíteni. E végre azonban szükségünk van, hogy előfizetőink valóban előfizessenek s hogy a lap árával senki se maradjon hátralékban. Hogy az előfizetést megkönnyítsük mindenkinek a számára utalvány lapot mellékelünk melyek segítségével az előfizetés akadálytalanul teljesíthető.

Előfizetési áraink maradnak a régiek

Egész évre 12 korona

Félévre 6 „

Negyed évre 3 „

Tisztelettel

A debreceni Protestáns Lap
Kiadóhivatala.

Debrecen, Nyomtató-u. 9. sz.

— **Az egyetem ügye.** Hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek az öröme leszen. Ilyen öröm lesz az alföldi egyetem fellátása, még akkor is, ha az nem Debrecenben állítatnék fel. Apponyi gróf ibiszredibisz nyilatkozatából csak egyet tudunk, hogy a közoktatásügyi minisztériumban erősen készülnek a harmadik egyetem költségvetésével. Olyan féle híreket is olvastunk, hogy ennek a székhelyül a miniszter Pozsonyt szánta volna. Nem adhatunk hitelt e híreszteléseknek, mert nem tétélezhetjük fel Apponyitól, hogy tisztán egy szűkebb körű lokálpatriotizmus érdekéből kiszolgáltatná

a magyarság és a magyar alföld érdekeit egy olyan vállalkozásnak, melynek az egyetemre nézve sem lesz semmi haszna. De különben is állunk e tervek elébe. Pozsony nem versenyezhet Béccsel, mert még Budapest se versenyezhet azzal. Sem tanára sem tanuló nem vonhatná ki magukat a császár város befolyása alól. Maga a környezet pedig ép azt nem adja meg a magyar ifjunak, a mire legnagyobb szüksége van: a magyar levegőt, a nemzetiségeknek pedig mint a német, mind a tót részre egyenesen veszedelmes. Pozsonyban lehet állami érdekből valami nagydolgot csinálni, valami szakiskolát, művészeti akadémiát, mert ott erre megvan a megfelelő talaj. A jogakadémiát is meglehet erősíteni de nem latin szakos tanárokkal, hanem olyan tanszékkel, melyek tanárai a közönségre és társadalmi miveltségre nézve fontos tárgyakat adjanak elő. Többet Pozsonnyal tenni egyelőre nem szabad. Ellenben lehet és kell Debrecennel, Szegeddel és Kassával. E városok és a körülük megalakuló társadalmi, törvényhatósági érdekeltségek eddig is megmozdultak. Tekintélyes alapokat is hoztak össze egyetemre és nagy összeget ajánlottak meg. Szeged városa legközelebb 6000000 koronát. Örömmel jegyezzük fel e körülményt, részint azért, mert mi a szegedi, kassai egyetemnek megvalósítását is szükségesnek tartjuk, részint még inkább mert a harmadik és negyedik meg 5-ik egyetem megvalósítását csak e versenytől reméljük. Bizunk abban is, hogy azt Debrecen legjobban győzi. Itt eddig is legnagyobb a meglévő alap és a város is legtöbbet tehet. Nem is áll magában az egyházkerület után most Hajdúvármegye is sorompóba lépett és az egyetem ügyében lelkes okos határozatot hozott, egyetemi bizottságát is felállította. A debreceni egyetem váltóját vállalta tehát a harmadik aláíró is. Kerület, város, Hajdúvármegye. Ha igazán akarják az egyetemet egymagokban is megcsinálhatják azt és kikétkednek abban, hogy igazán akarják, midőn oly férfiak állanak ez ügyek élén s midőn a debreceni egyetem megvalósítása az alföldi magyarság és az egész Magyarország érdeke és az arról való híradás mindnyájunk öröm híre?

— **Választás Mezőturon.** Az elmúlt hét folyamán főgondnok és presbyter választás volt a mezőturi ev. ref. egyházban, mely széles körben nagy érdeklődést keltett. A harc leghevesebb része a főgondnoki állás betöltése körül folyt, melyet ezelőtt három esztendővel az akkor még keletkezöben levő szociálista párt magának hódított, az akkor mandátumaikat veszített régtibb presbyterek kibuktatásával s egészen új emberek beválasztásával. Az óta az ellentét nem csillapult le, a folyton tartó küzdelemnek a gyűnyanyagát az adóreform. kérdése szolgáltatta. Azt persze magasabb helyeken nem igen tudják, hogy az egyházi adó rendezetlensége a szociális mozgalmat erősíti, mert a nép nem akar kitérni a maga egyházából. Kitérés-i mozgalom volt már Turon is, mondhatni évről-évre. És az unitárius egyház dicsőségére legyen itt feljegyezve, a múlt hetekben is volt Turon egy unitárius pap a ki kegyesen megígérte, hogy ő megelégszik 2 korona párbérrel es egy korona személyadóval, valamint hogy 30 gyermek után iskolát állíttat az állammal. De dacára eme „zavarosban halászás“-

nak, az új apostol aligha alapítja meg gyülekezetét. A nép nem itt, hanem a választásokban keresi helyzetére a gyógyszer. Aki azt mondja neki, hogy adórendezés mellett van, annak hisz. Csakhogy ez viszont nem ígérheti azt másképp mint a birtokos osztály a nélkül is nagy percentes adójának emelésével. És a szegény egyház ott áll közbül, mondogatván, ha ezt az ujjam harapom, az is fáj, ha emezt, az is. No, hát jó volna róla gondolkozni, hogy sem az alsóbb néposztály a birtokost, sem emez ama másikat az egyházból ki ne szorítsa. A megindult választási harc tehát ismét két lista alapján vivotott meg egyik-másik a három évvel ezelőtt beválasztott főgondnok Fadgyas Károly és egészen új presbyterek nevével, másik a Dr. Tóth Ignác és jó részt a mandátumaikat vesztett régibb presbyterek nevével. 21 és 22-ikén, két napig tartott a szavazás, beadatott 695 szavazat, ebből Fadgyas Károly kapott 416-ot, s vele együtt, a régiek kibuktatásával, ismét egészen új emberek jutottak a presbytériumba, a névsor jelöltjei 150—180-ig menő szavazattöbbséggel győzelmeskedtek. Hogy kik a beválasztottak, azt ne soroljuk fel, de hogy nincs olyan nyári szárazság, mely jobban szomjazná az üdítő esőt, mint egyházunk a minél hamarabb jövő segílyt, az bizonyos.

— **Köszönő nyilatkozat és nyugtázás.** Az élesden (Bihar m.) már felépült új templomára begyűlt újabb adományokért hálas köszönetet mondok egyházzam nevében és pedig. A 65 sz. gyűjtő íven Szabó József bárándi ev. ref. lelkész 2 k. az 50 szám gyűjtő íven a zsákai ev. ref. egyház adománya 1 k. a 2-ik számú gyűjtő íven a bihar körözsylvölgyi takarékpénztár igazgatósága megszavazott 100 k. 58 sz. gyűjtő ívre Hajduhadház ev. ref. egyház utalvánnyal 4 k. 4-ik számú gyűjtő íven Törökszentmiklósi takarékpénztár 20 k. Polgár József 10 k. Törökszentmiklósi népbank részvénytársaság 10 k. Klein Armin 1 k. Törökszentmiklósi község 20 k. Ev. ref. egyház 5 k. Törökszentmiklósi hitel szövetkezet mint az országos központi hitel szövetkezet tagja 10 k. Törökszentmiklósi Gazdák Gözmalma r. t. 10 k. Vaday Ferenc ev. ref. lelkész 2 k. Szondi Károly 2 k. 86 sz. gyűjtő íven Karaffa László főhadnagy 1 k. Terhes Johanna 1 k. Debreceni Bertalan 5 k. Hajduszeréni egyház posta utalvánnyal 2 k. Nagykőrösi ev. ref. egyház posta utalvánnyal 20 k. 3-ik számú gyűjtő íven Bihar diószegi egyház 2 k. Veres István lelkész 2 k. Veres Istvánné 2 k. Veres Bandika 1 k. Mezőtelegdi lelkész Falusi Károly gyűjtő ív és megkeresés nélkül nemes szive sugallatát követte küldött 6 k. Gyoma ev. ref. egyház postautalvánnyal 4 k. — Szent Mihály ev. ref. egyház postautalvánnyal 2 k. Midőn a nemes szívű adakozóknak egyházaknak testületeknek ismételve a leghálásabb köszönetemet nyilvánítom, másrészt felkérem mindazokat kiknélgyűjtő iverk vannak kegyeskedjenek visszaküldeni, mert pályázó hiányában négy százalék emeléssel vállalták el az építkezést, sőt el nem hárihtkó akadály miatt még meg is kellett nagyobbítani a templomot, a mi szinte tetemes áremelést vont maga után. — E mostani 3-ik közleményünkkel

gyűjtésünk a kibocsátott gyűjtő iverk szerint nem érte el az 500 koronát s így minden nemesen gondolkozó lélek méltányolja a mi kérelmünket. Teljes tisztelettel Élesd 1906 Dec. 22-én. Makai Károly ev. ref. lelkipásztor.

— **Zsinati jegyzőkönyv.** Az 1904. évi november hó tizedikén megnyílt második budapesti országos ref. zsinat f. é. december hó 4—6. napjain (az 58. üléstől a 60-ig) tartott hatodik ülészakának jegyzőkönyve Sass Béla debreceni ref. theologiai akad. tanár. és zsinati jegyző szerkesztésében, Debrecen sz. kir. városa könyvnyomda vállalatánál, 3 iven 48. lapon, 3000 példányban megjelent s azoknak az egyházi hatóságoknak, a melyeknek sürgős szükségök van rá, addig is rendelkezésre áll, míg az illető püspöki hivatalok útján megkaphatnak. Az ez iránti megkeresések *Dávidházy Kálmán* könyvkötőhöz intézendők Debrecenbe (Füvészkert utca 9 szám.)

— **Helyreigazítás.** A gebei egyház nehezteli a kerületi gyűlés referációjának az egyház ügyeire vonatkozó passusát. Miután az egyháznak teljes joga volt ahhoz, hogy igazságát a törvényes fórumokon keresse, azért nem illetheti a gebeieket semmi megrovás. A gyűlési tudósításnak idevonatkozó megjegyzését azért tárgyalannak kívánjuk minősíteni. Más dolog azonban a gebeiek által neheztelt elutasító kerületi végzés. Ebbe az illető feleknek meg kell nyugodniuk, különben béke velünk.

Szerk.

— **Négy istentisztelet a protestáns ifjuság ügyeért.** A Budapesti Ref. Ifjusági Egyesület alakulásának évfordulóján minden évben tartott hálaadó istentiszteletet a kálvintéri ref. templomban. Ez évben négy helyen volt ilyen istentisztelet decemberben. A prédikáció az egyház ifjuságáról és azok lelki szükségéről szólt. A budai Szilágyi-téri templomban Haypál Benő ref. lelkész, a Rózsa-utca 20. sz. alatti imatáremben Petri Elek ref. lelkész, a kálvintéri templomban Forgács Gyula lelkész és a Hold-utca 17. sz. alatti teremben dr. Pruzsinszky Pál theol. tanár prédikáltak. E helyeken az adományok a Budapesti Ref. Ifjusági Egyesület javára voltak kitéve. — *A Nagypénteki Református Társaság* választmánya Hegedüs Sándorné védőasszony és Kiss Áron dr. elnök elnöklésével közelebb választmányi gyűlést tartott. A gondnoki jelentés szerint a sorsjáték szép összeget (12.000 koronát) jövedelmezett a fölösleghől földet fognak venni a gazdaság nagyobb területen való gyakorlása végett; már is az elem legnagyobb részét házilag állítják elő. Festetich Gyuláné grófné s a Heszler-féle alapítvány 13.000 koronával növelték az alapítványi tőkét a nagylelkű adományozók áldozatkészsége követendő nemes példaul szolgál. Nevel az intézet 41 árvát, mind egészséges; a termék padlóit pormentesítő folyadékkal vonták be, a vallási és erkölcsi nevelére nagy gond van. A karácsonyi ünnep december 21-én délután 2 órakor volt, az ünnepségre a tagokat és az érdeklődőket meghívták. (Budaeörs). Adományokat az intézethez, vagy Takács László gondnokhoz kell küldeni (II. Fő-utca 71. szám.)

— **Helyreigazítás.** Bocskay cím alatt legközelebb közölt cikkünkben egy sor kimaradt, mely félreértésre adhatna okot. — A 763/a columnában felülről a 8-ik sortól fogva így olvasandó: . . . s neki segített Migazzi Miklós váradi püspök, a szepesi kamara elnöke s Szuhay István a pozsonyi kamara elnöke vizitációt ajánlott stb. . . . Épigy 762/b alólól 21—22 sor jezsuitaként helyet jezsuitakéz olvasandó.

— **Előfizetési felhívás.** Gyász és Sirbeszédék cz. munkám harmadik kötetére, mely 30 kalotti beszédet

(20 oráció és 10 siri beszéd) tartalmaz. Ez orációk a bennök végig vonuló főszménéél fogva halotti predikációk is könnyen használhatók. Ára 3 korona. Csak előfizetésre kötelező jelentkezést fogadok el. Gyász és Sirbeszédök cz. könyvem második kötete 27 beszédet tartalmaz, ára 2 korona, kongruás és segéd lelkészeknek, valamint tanítóknak 1 kor. 40 fillér. Az első kötet elfogyott. Templomi predikációk cz. könyvem, mely 20 közvasárnapi és adventi beszédet tartalmaz, 3 korona árban, kongruás és segédlelkész, valamint tanító urak 2 korona árban rendelhetik nálam bérmentes küldéssel. Felcsut (Fejér m.) Csáki István reform. lelkész.

— **Az Anker élet- és járadék biztosító-társaság.** vagyona 23 1/4 millió korona van magyar értékekben és pedig ingatlanban (intézeti épület) jelzálogkölcsonokban és pupillaris értékpapirokban elhelyezve, utóbbiakból 9 millió korona magyar arany és korona járadékban. Ezen intézet 1903. évi mérlege szerint 525 millió korona biztosítani állományával szemben 148 millió korona díjtartalékkal rendelkezik és egyéb biztosítéki alapjai 7 1/4 millió koronára rugnak. A biztosítási összeg és tartalékjai közötti kedvező aránnyal az Anker a kontiens összes biztosítótársaságai között az első sorban áll.

— **Az előfizetési pénzek és hirdetési díjak szives beküldését tisztelettel kérjük.**

— **Karácsonyi vagy újévi ajánlatokba vegyünk gyakorlati tárgyakat.** *gyermekeknek:* kocsolyát, lombfüreszt és kezűgyesítő szetszámot. *Gazdaságyoknak:* vasbutort, fa és szénkosarat, kályhaelődísz, husvágógépet, konyhamérléget, fűszerdarálót, nikl-vagy Sphynx jegyű *veres* zománcu főző edényeket stb. *Férfiaknak:* vadászfegyvert, revolvert, vadászati felszerelést, torna-sulyzót, diletáns szerszámot. Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen városháza.

Tartalom jegyzék: Hulló levél. — Buesu az 6 évtől. Dr. Ferenczy Gyula. — A lelkészi egyesület dolgairól. Sinka Lajos. — Juhász Sándor. Lencz Géza. — A kisszántói ev. ref. egyház történelme. Keresztessy Károly. — Különfelek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A nagyszalontai ev. ref. egyházmegyében levő, halálozás folytán megüresedett szemlaki lelkészi állomásra pályázat hirdettetik.

Évi javadalma: egyházmegyei értékelés szerint 1298 kor. mely készpénzből, terményekből földhaszonélvezetéből, 3 öl tűzifából és stolából kerül be.

Ezenkívül állami fizetéskiegészítés 1600 kor.-ig évi 495, 85 kor. úgy hogy ezen egyház negyedik osztályu, a lelkek száma: 650.

Mivel az istenisztelet magyar és német nyelven felváltva szolgáltatik ki: megkivántatik hogy a lelkész mindkét nyelvet bírja, illetőleg a lelkészi szolgálatokat magyar és német nyelven végezze.

A lelkészi minősítvényvel s ezen pályázati

hirdetés megjelenése után kelt s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítványval felszerelt pályázati kérvények 1907 jan. 15-ig Széll Kálmán ev. ref. espereshez Nagyszalontára (postahely) küldendők.

Ezen állomás 1907 április 1-én elfoglalandó.

Debrecen, 1906. dec. 21.

Kiss Áron,
püspök.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásaért arany éremmel lett kitüntetve egy üvege árá 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájást. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerárban Debrecen az Arany egyszarvuhoz.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6%-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag fizendő** legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.**

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg 2/10 erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtözsde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekén vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fc húzására vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stylusban, levéltári irománytartó fedeleket.*

TÓTH GYULA

Debreczen, Piacz-u. 20.

Budweizsi és honi gyártmányú porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák,

minden szerkezetű vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek.

Vadászfegyverek

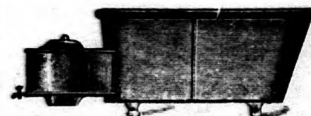
és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények.

***** **Lőporáruda.** *****

Ujdonság! ismétlő fegyver
Browning-rendszerű
190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényszett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.
Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, **fog** és **fejfájásnál** pár pere alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!**
híres
mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarv” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbíralása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító víz-el-szigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzák tételére, Vihar és időjárásálló **homlokzat festékek, zománccmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására.** Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes **huros-, vonós- és fuvó-hangszereit**, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda!

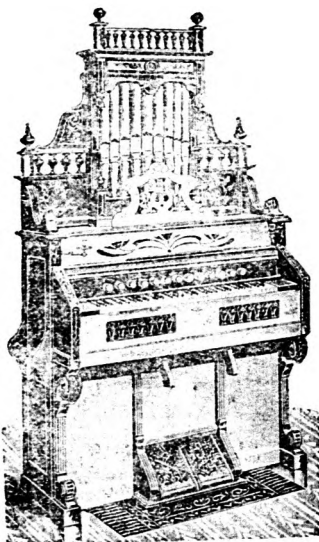
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forintsól feljebb.

Az összes hangszerek javítása **különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél.** Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldeték.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

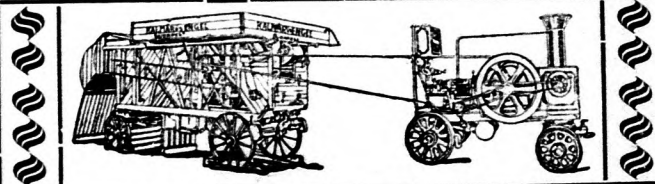
Számtalan első díjakkal és díszoklevelekkel kitüntetve.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja úgy **cséplőgépet**, mint **malomüzemre** legegyszerűbb **benzinmotorjait, benzinlokomobiljait**, valamint **szívógázmotorjait**, melyek **V., Lipót-körut 18.** bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás kitűnő cseplésért! **Egyedül létező ujdonság!**

Ezen motorok egyenletes járásaok és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! — Olcsó árak részletfizetésre.

HEGEDŰS és SÁNDOR

könyvkiadóhivatalában Debreczen a következő nagyszabású **theológiai ujdonságok jelentek meg**, melynek az alanti „előfizetési iven” **2 kor. havi részletfizetésre** megrendelhetők:

Előfizetési-iv.

HEGEDŰS és SÁNDOR cég Debreczenben előfizetési felhívást bocsát ki az alant felsorolt theológiai művekre:

Előfizetési feltételek:

A művek szállíttatnak: $\left. \begin{array}{l} a, \text{ kötetenként utánvétellel, bérmentve,} \\ b, \text{ kötetenként folyó számlára,} \\ c, \text{ havi ..... korona részletfizetésre.} \end{array} \right\} \text{A nem kívánt módozat áthuzandó!}$

A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, külön kikötést nem teszek s ezek alapján a teljes művek átvételének kötelezettsége mellett ezennel megrendelem az alanti könyveket:

Jánosi Zoltán egyházi dolgozatai I—XII. kötetét kötetenként,
Mitrovics Gyula, összegyűjtött papi dolgozatai I—VII. kötetét, kötetenként
Csiky Lajos, köznapi imádságokat (megjelenik évenként 1—2 kötet)
Eröss, Budhista káte

6	korona	árban	)	A meg nem tartott áthuzandó.
7	"	"	)	
8	"	"	)	
2	"	"	)	

és kérem a köteteket megjelenésekor

$\left. \begin{array}{l} a, \text{ utánvétellel, bérmentve} \\ b, \text{ folyó számlára} \\ c, \text{ összesen havi ..... kor. részletfizetésre megküldeni,} \end{array} \right\} \text{A nem kívánt módozat áthuzandó.}$

A részletek minden hónapban a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál Debreczen fizetendők mindaddig, míg a mű teljes vételára törlesztve nincs. A részletek be nem tartása esetén folytatólagos kötetek a részletek pótlásáig visszatartatnak. A lejárt s ki nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll a portóköltség hozzá számítása mellett postai megbízással beszédni; a részletfizetések elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és az egész mű vételára esedékessé válik.

Lakhely és kelet .....

Utolsó posta és megye .....

Név és állás .....

Külön megjegyzés .....

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját számlámra átvett **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.**

Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és átvezetők építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzel egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-neum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
— a legolcsóbban szállít —

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé. ———
Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

KÉRJÜK LEVÁGNI CIMŰNKRE BEKÜLDENI.

Biztosítsd életedet!	Biztosítsd életedet! „Az anker“ élet és járadék biztosító társaság. Magyarországi vezérképviselőség. Budapest, VI., Deák-tér 6. (Anker-udvar.) Alapított 1853. Alapított 1853. Vagyron 1905. év végén. 168.6 millió korona melyből Magyarországon 23¹/₂ millió korona van elhelyezve. Olcsó díjak. Előnyös vegyes és gyermekbiztosítások.	Biztosítsd életedet!
	1906-ban B) osztalékterv szerint a befizetett díjak arányában az évi díj <u>50 százalékáig emelkedő nyereséjosztalék</u> fizettetett ki készpénzben. Méltányos feltételek. Prospektus kívánatra ingyen.	
Biztosítsd életedet!	Biztosítsd életedet!	Biztosítsd életedet!

Képviselve Debrecenben Jónás Mór által.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piacz-utczában

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ☞

A járókelőket megálliítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen imponáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alagra **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.